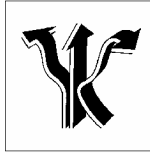

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

**“ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДИНИ”
(для бакалаврів, спеціалістів)**

МАУП

Київ 2004

Підготовлено кандидатом медичних наук, доцентом *В. О. Сорокіним*

Затверджено на засіданні кафедри фізичної реабілітації і рекреації
(протокол № 2 від 19.01.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Сорокін В. О. Навчальна програма дисципліни “Вікові особливості реабілітації людини” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2004. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вікові особливості реабілітації людини”, контрольні питання для заліку, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну дисципліну “Вікові особливості реабілітації людини” вивчають студенти, які навчаються за спеціальністю “Реабілітологія”.

Мета навчального курсу — удосконалити знання та навички, здобуті студентом з базових дисциплін за спеціальністю “Реабілітологія”.

Програма дисципліни “Вікові особливості реабілітації людини” побудована за блочно-модульним принципом і містить такі розділи: вікові особливості структурно-функціональної організації організму людини, особливості дії лікувально-реабілітаційних факторів на організм людини у різні вікові періоди. Особлива увага приділяється професійно орієнтованим завданням — управлінню процесом формування раціонального та індивідуалізованого комплексу реабілітації (адаптивно-приспосувальний та компенсаторно-приспосувальний напрями), а також методам реєстрації ефективності реабілітації осіб різних вікових груп.

Формування знань, умінь і навичок при вивченні навчальної дисципліни “Вікові особливості реабілітації людини” здійснюється під час лекцій, лабораторних занять, а також під час самостійної роботи. При навчанні студенти користуються комплектом методичних матеріалів і рекомендованою літературою.

МАУП

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДИНИ”

№ пор.	Назва теми
1	Вступ. Вікові морфолого-функціональні особливості формування організму людини
2	Морфолого-функціональні особливості дитячого організму
3	Морфолого-функціональні особливості організму осіб літнього віку
4	Вікові особливості жіночого організму
5	Вікові особливості формування опорно-рухового апарату людини
6	Принципи реабілітації людини
7	Фактори і методи реабілітації людини (природні фактори, продукти харчування і фітопрепарати)
8	Система реабілітації з використанням засобів фізичної культури
9	Принципи і засоби кінезіотерапії
10	Особливості впливу фізичних факторів на організм дітей
11	Особливості впливу фізичних факторів на організм осіб літнього віку
12	Вікові особливості протікання патологічних процесів
13	Адаптивні і компенсаторно-приспосувальні системи реабілітації осіб різних вікових груп
14	Комплексний підхід до реабілітації осіб різних вікових груп
15	Організація і контроль за реабілітацією осіб різних вікових груп

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДИНИ”

Тема 1. Вступ. Вікові морфолого-функціональні особливості формування організму людини

Визначення поняття “вік”. Вікові періоди життя людини. Класифікація постнатального періоду (хронологічний, анатомо-фізіологічний). Закономірності старіння організму і тканин. Принцип гетехронності. Темпи онтогенетичного розвитку (уповільнений, або передчасний).

Морфологічні, фізіологічні та біохімічні показники, які є об'єктивними показниками віку людини.

Методи досліджень. Вікові показники (ріст, вага, стан зубів, очей і кісток).

Класифікація вікових періодів людини (анатоמו-фізіологічна).

Література [5; 6; 10; 16; 23]

Тема 2. Морфолого-функціональні особливості дитячого організму

Вікові періоди у дітей. Класифікація пренатального та пост-натального періодів.

Період немовляти (незакінченість розвитку органів, чутливість до інфекцій).

Грудний період (особливості структури та функції внутрішніх органів; психофізіологічний розвиток).

Переддошкільний період (особливості структури та функції внутрішніх органів; психофізіологічний розвиток; особливості захворюваності та травматизму).

Дошкільний період (особливості структурної та функціональної організації внутрішніх органів; психофізіологічний розвиток та особливості локомоторної функції; характеристика захворюваності та травматизму).

Період статевого дозрівання (особливості росту і формування організму; закономірності формування ендокринної системи; функціональні зміни вегетативної нервової системи; характеристика захворюваності та травматизму).

Література [7; 8; 10; 11; 14]

Тема 3. Морфолого-функціональні особливості організму осіб літнього віку

Поняття “геронтологія” і “геріатрія”.

Геронтологічна класифікація періодів: середній, літній, старечий, довгожителі.

Морфолого-функціональні характеристики органів і систем осіб різних вікових груп.

Особливості захворюваності, перебігу хвороб і травм у осіб літнього віку.

Література [7; 8; 10; 12]

Тема 4. Вікові особливості жіночого організму

Особливості структурно-метаболічної організації організму жінок.

Репродуктивна функція. Ендокринна регуляція.

Вікові зміни, властиві організму жінок.

Особливості захворюваності, перебігу хвороб і травм у жінок.

Література [7; 8; 10; 12]

Тема 5. Вікові особливості формування опорно-рухового апарату людини

Поняття про кістковий вік.

Закономірності формування кісток людини в ембріональний період.

Закономірності формування кісток людини в післянатальний період. Зони окостеніння в організмі людини та їх динаміка. Метафізарні пластинки в трубчастих кістках, їх значення. Вікові особливості окостеніння. Вікові особливості ремодельовання кісток. Передчасне старіння кісток.

Вікові особливості змін суглобів.

Вікові особливості формування м'язової системи.

Вікові особливості формування рухової системи людини.

Особливості впливу фізичних навантажень на опорно-рухову систему організму людини залежно від вікової групи.

Література [10; 12]

Тема 6. Принципи реабілітації людини

Поняття “реабілітація”. Адаптивно-приспосувальна і компенсаторно-приспосувальна складові в системі реабілітації. Єдність і відмінність цих напрямів.

Мета, завдання та методи реабілітації.
Медична реабілітація.
Фізична реабілітація.
Психологічна реабілітація.
Вікові особливості вибору методу реабілітації.

Література [3; 13; 15]

Тема 7. Фактори і методи реабілітації людини (природні фактори, продукти харчування і фітотрепарати)

Класифікація природних факторів, які справляють відновлюючий вплив на організм людини.

Геліотерапія. Вікові відмінності сприйняття дії сонячного випромінювання.

Гідротерапія. Вікові відмінності дії гідротерапії.

Особливості вікової дієтотерапії.

Фітотерапія. Особливості дитячої та геронтологічної фітотерапії.

Література [4; 9; 12]

Тема 8. Система реабілітації з використанням засобів фізичної культури

Фізичний аспект реабілітації. Методи фізичної реабілітації (лікувальна гімнастика, лікувальна фізична культура, інтенсивне тренування, санаторно-курортне лікування тощо).

Механізми дії фізичних навантажень на організм людини. Позитивні і негативні наслідки впливу фізичних факторів на організм людини. Вікова залежність ефективності дії фізичних факторів на організм людини.

Принцип адекватності при призначенні реабілітації з використанням засобів фізичної культури.

Література [11; 17; 20]

Тема 9. Принципи і засоби кінезіотерапії

Мета, завдання і методи кінезіотерапії. Засоби кінезіотерапії. Використання кінезіотерапії в системах комплексної реабілітації.

Показання та протипоказання при призначенні кінезіотерапії особам різних вікових груп.

Література [11; 12; 17; 20]

Тема 10. Особливості впливу фізичних факторів на організм дітей

Структурно-метаболична організація організму дітей різних вікових періодів. Особливості дії фізичних факторів на ремоделювання кісток і зони окостеніння дітей. Принцип адекватності навантажень на опорно-рухову систему організму дітей.

Вплив фізичних факторів на системи: серцево-судинну, дихання, травлення, ендокринну та нервову.

Індивідуалізація адаптивно-приспосувальної і компенсаторно-приспосувальної реабілітації з використанням фізичних факторів у дітей.

Література [11; 15; 19; 20]

Тема 11. Особливості впливу фізичних факторів на організм осіб літнього віку

Структурно-метаболична організація організму осіб літнього віку. Особливості дії фізичних факторів на ремоделювання кісток у осіб літнього віку. Принцип адекватності навантажень на опорно-рухову систему організму осіб літнього віку.

Вплив фізичних факторів на системи: серцево-судинну, дихання, травлення, ендокринну та нервову.

Індивідуалізація адаптивно-приспосувальної та компенсаторно-приспосувальної реабілітації з використанням фізичних факторів у осіб літнього віку.

Література [12; 15; 17; 20]

Тема 12. Вікові особливості протікання патологічних процесів

Класифікація запальних та обмінно-метаболических процесів в організмі людини.

Закономірності протікання патологічних процесів.

Особливості протікання патологічних процесів у осіб різних вікових груп.

Фази реабілітації (гострий, видужання, підтримки) за визначенням ВООЗ. Планування окремих фаз реабілітації залежно від віку.

Література [15; 22]

Тема 13. Адаптивні і компенсаторно-приспосувальні системи реабілітації осіб різних вікових груп

Особливості адаптивної і компенсаторно-приспосувальної систем реабілітації осіб різних вікових груп.

Залежність ефективності окремих систем реабілітації осіб від вікової групи.

Література [1; 2; 8; 12]

Тема 14. Комплексний підхід до реабілітації осіб різних вікових груп

Принципи індивідуалізації та комплексності при плануванні реабілітації осіб різних вікових груп. Взаємозв'язок між лікарем і реабілітологом.

Обсяг медичної інформації, необхідний реабілітологу для планування комплексної терапії.

Система об'єктивізації вихідного стану організму осіб різних вікових груп.

Література [12; 15; 17]

Тема 15. Організація і контроль за реабілітацією осіб різних вікових груп

Принцип організації етапної реабілітації осіб різних вікових груп.

Особливості другого і третього етапів реабілітації.

Система реєстрації початкового стану та динаміки стану осіб різних вікових груп, які перебувають на реабілітації.

Системи оцінювання та контролю ефективності реабілітації осіб різних вікових груп.

Література [8; 17; 20]

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Визначення поняття “вік”.
2. Вікові періоди життя людини.
3. Класифікація постнатального періоду (хронологічний, анатомо-фізіологічний).
4. Закономірності старіння організму і тканин. Принцип гетерохронності.
5. Темпи онтогенетичного розвитку (уповільнений, або передчасний).
6. Морфологічні, фізіологічні та біохімічні показники, які є об'єктивними показниками віку людини.
7. Вікові показники (ріст, вага, стан зубів, очей і кісток).
8. Класифікація вікових періодів людини (анатомо-фізіологічна).
9. Вікові періоди у дітей.
10. Класифікація пренатального та постнатального періодів.
11. Геронтологічна класифікація (періоди: середній, літній, старечий, довгожитель).
12. Морфолого-функціональні характеристики органів і систем осіб різних вікових груп.
13. Особливості захворюваності, перебігу хвороб і травм у осіб літнього віку.
14. Вікові зміни, властиві організму жінок.
15. Особливості захворюваності, перебігу хвороб і травм у жінок.

16. Поняття про кістковий вік.
17. Вікові особливості ремоделювання кісток. Передчасне старіння кісток.
18. Вікові особливості змін суглобів.
19. Вікові особливості формування м'язової системи.
20. Вікові особливості формування рухової системи людини.
21. Особливості впливу фізичних навантажень на опорно-рухову систему організму людини залежно від вікової групи.
22. Адаптивно-присосувальна та компенсаторно-присосувальна складові в системі реабілітації. Спільне і відмінне цих напрямів.
23. Вікові особливості при виборі методу реабілітації.
24. Класифікація природних факторів, які справляють відновлюючий вплив на організм людини.
25. Фізичний аспект реабілітації.
26. Механізми дії фізичних навантажень на організм людини.
27. Вікова залежність ефективності дії фізичних факторів на організм людини.
28. Принцип адекватності при призначенні реабілітації з використанням засобів фізичної культури.
29. Використання кінезіотерапії в системах комплексної реабілітації.
30. Показання та протипоказання при призначенні кінезіотерапії особам різних вікових груп.
31. Особливості дії фізичних факторів на ремоделювання кісток та зони окостеніння дітей.
32. Принцип адекватності навантажень на опорно-рухову систему організму дітей.
33. Індивідуалізація адаптивно-присосувальної та компенсаторно-присосувальної реабілітації з використанням фізичних факторів у дітей.
34. Принцип адекватності навантажень на опорно-рухову систему організму осіб літнього віку.
35. Індивідуалізація адаптивно-присосувальної та компенсаторно-присосувальної реабілітації з використанням фізичних факторів у осіб літнього віку.
36. Особливості протікання патологічних процесів у осіб різних вікових груп.

37. Фази реабілітації за визначенням ВООЗ (гостра, видужання, підтримки). Вікова залежність планування окремих фаз реабілітації. Особливості адаптивної і компенсаторно-приспосувальної систем реабілітації осіб різних вікових груп.
38. Залежність ефективності окремих систем реабілітації у осіб різних вікових груп.
39. Принципи індивідуалізації та комплексності при плануванні реабілітації осіб різних вікових груп. Взаємозв'язок між лікарем і реабілітологом.
40. Обсяг медичної інформації, необхідної реабілітологу для планування комплексної терапії.
41. Система об'єктивізації вихідного стану організму осіб різних вікових груп.
42. Принципи організації етапної реабілітації осіб різних вікових груп.
43. Особливості другого і третього етапів реабілітації.
44. Система реєстрації початкового стану та динаміки стану осіб різних вікових груп, які перебувають на реабілітації.
45. Системи оцінювання та контролю ефективності реабілітації осіб різних вікових груп.

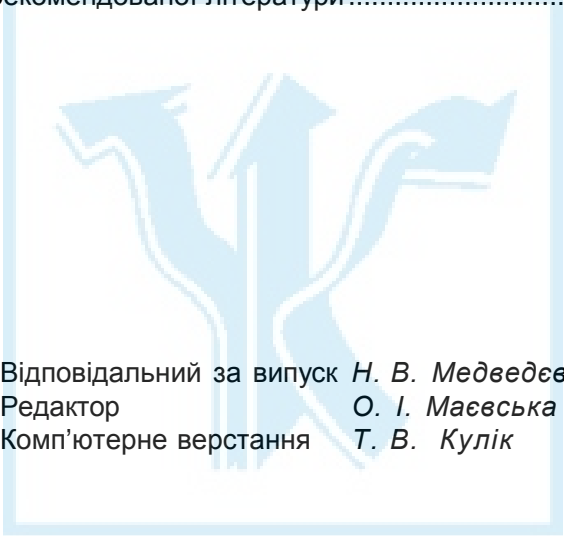
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агаджанян Н. А. Адаптация и резервы организма. — М.: ФиС, 1983
2. Агаджанян Н. А., Катков А. Ю. Резервы нашего организма. — М., Знание, 1979.
3. Акинщиков Г. И. Телосложение и реактивность организма. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1969.
4. Алексеева Т. И. Географическая среда и биология человека. — М.: Мысль, 1977.
5. Амосов Н. М. Раздумья о здоровье. — 3-е изд., доп. и перераб. — М.: ФиС, 1987.
6. Анохин П. К. Узловые вопросы теории функциональной системы. — М.: Наука, 1980.
7. Башкиров П. Н. Учение о физическом развитии человека. — М.: Изд-во МГУ, 1962.

8. *Биология человека* / Под ред. Дж. Харрисона. — М.: Мир, 1979.
9. *Виноградов В. В.* Гормоны, адаптация и системные реакции организма. — Минск: Наука и техника, 1989.
10. *Всемирная Организация Здравоохранения.* Привычная двигательная активность и здоровье: региональные публикации ВОЗ. — Копенгаген, 1982.
11. *Детская спортивная медицина* / Под ред. С. Б. Тихвинского и С. В. Хрущева. — М.: Медицина, 1991.
12. *Кирсанов А. И.* Функционально-морфологические аспекты в клинике внутренних болезней. — СПб.: Изд-во СПб. ГМУ, 1996.
13. *Клиорин А. И., Чтецов В. П.* Биологические проблемы учения о конституциях человека. — Л.: Наука, 1979.
14. *Колесов Д. В., Сельверова Н. Б.* Физиолого-педагогические аспекты полового созревания. — М.: Педагогика, 1978. — 224 с.
15. *Лондо М. А.* Молекулярная природа отдельных физиологических процессов. — М.: Наука, 1985.
16. *Мажуга П. М., Хрисанфова Е. Н.* Проблемы биологии человека. — К.: Наук. думка, 1980.
17. *Макарова Г. А.* Практическое руководство для спортивных врачей. — Краснодар, 1998.
18. *Мартыросов Э. Г.* Методы исследования в спортивной антропологии. — М.: Физкультура и спорт, 1982.
19. *Меерсон Ф. З., Пшенникова М. Г.* Адаптация к стрессовым ситуациям и физическим нагрузкам. — М.: Медицина, 1988.
20. *Организация медицинского контроля за развитием и здоровьем дошкольников и школьников: Метод. пособие* / Под ред. академика РАМН Г. Н. Сердюковской. — М.: РИА Максим, 1995.
21. *Платонов В. Н.* Адаптация в спорте. — К.: Здоровья, 1988.
22. *Саркисов Д. С., Пальцев М. А., Хитров Н. К.* Общая патология человека: Учебник. — М.: Медицина, 1995.
23. *Чтецов В. П.* Строение тела и спорт. — М.: Изд-во МГУ, 1968.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Вікові особливості реабілітації людини”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вікові особливості реабілітації людини”	4
Контрольні питання до заліку	10
Список рекомендованої літератури	12

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *О. І. Маєвська*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП
Зам. № ВКЦ-1856

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП